

See oli esimesel Kiruverre Käräjate aastal, kui kuningas Lennart Naerusuine käskis maksustada kogu soola ja tuua temale igalt vankritäielt kaks kotti soola. Ja paljud olid vihased selle pärast, sest sool on kallis ja seda ei anna keegi ära kergelt. Seepärast nimetatakse seda ka Soola Aastaks.

Seal oli üks mees, nimega Indrek Ilus, kes oli läinud viikingiks ja võidelnud Miklagardis Bütsantsi kuninga eest ja oli kogunud palju rikkust ja mitmeid järgijaid seal. Ja tema sõber oli surnud ja jätnud oma talu ja oma vara temale päranduseks. Aga kui Indrek Ilus tuli tagasi Eestimaale, nägi ta, et see talu oli läinud teise kätte – surnud mehe noor sugulane nimega Andrus oli talu enesele võtnud – ja nii oli tekkinud tüli, kes on õige omanik.

Ja see Indrek tõi oma kohtuasja kuninga ette Käräjatel ja kuningas otsustas, et nad peavad võitlema Holmgangi kolme kilbiga, kumbki seismas oma mantlil. Ja kumbki tohib lüüa kolm korda ja peab siis ootama teise kolme lööki. Ja mõlemad võitlesid hästi ja nende võimsad hoobid purustasid kilpe ja Indrek Ilus oli kaotanud üheainsa kilbi aga purustanud kaks Andruse oma. Aga siis Andrus libastus ja astus oma mantlilt välja. Ja tava kohaselt kaotas ta niiviisi Holmgangi. Aga tema ja tema sõbrad ei olnud sellega mitte nõus ja haarasid relvad Indreku ja tema meeste vastu. Ja kuigi kuningas Lennart püüdis rahu säilitada, puhkes lahing ja varsti katsid surnud mehed Käräjate kohta.

Ja juhtus, et Indreku mehed olid osavamad ja paremini relvis ning Andrus langes ja tema mehed jäid alla. Rahu taastati kiiresti aga kuningas Lennart oli väga tõre selle pärast. Ja kui tema ette tulid soolakaupmehed paluma, et ta oma maksu leevendaks, siis vastas ta üsna kurjalt ja keeldus.

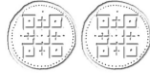
Ja samal aastal juhtuski, et osad soolakaupmehed ei täitnud kuningas Lennart Naerusuise käsku ega maksnud temale maksu oma soola pealt. Ja nad palkasid omale salga sõdalasi Lätist ja Liivist enestele kaitseks kuninga meeste vastu. Ja nende palgatute seas oli ka üks kaval sõdalane Edvards, keda kutsutakse Sepaks.

Ja nende sõdalaste kaitse all käskisid kaupmehed oma soola viia turule, kus see müüduks suure kasumi eest. Aga kuningas Lennart kuulis sellest ja käskis oma mehi minna, leida see soolavor ja sool ära võtta kättemaksuks. Ja kuninga mehed ja mõned teised, kes tulid kaasa saagihimust, läksid metsa väiksestes gruppides, sest nii kuningas kui tema väejuhid alahindasid voorikaitsjaid ja Edvards Sepa kavalust.

Edvards ei saatnud oma sõdalasi laiali väiksestes salkades, vaid hoidis neid koos ja tal oli plaan kuidas varitseda kuninga mehi. Ja nii juhtuski, nagu ta oli plaaninud, et kuninga meeste väiksesed salgad langesid kergesti läti sõdalaste varitsustes ja peaagu kõik neist tapeti. Ja isegi kuninga oma ihukaitsjad, kes metsa läksid, langesid peale vihast võitlust. Edvards ise sai raskesti haavata ses võitluses aga jäi ellu ega langenud nagu mõned rääkisid.

Ja soolakaupmehed viisid oma soola turule ja said suure kasumi kuninga käsu vastaselt. Ja kuningas oli väga vihane, aga ei saanud midagi teha ja asi jäeti nagu see oli. Ja räägitakse, et kui ta iganes selle asja peale mõtles, siis kuningas Lennart ei olnud naerusuine, vaid tema suu oli vihast kõver.

See oli Kiruvere Käräjate teisel aastal kui kuningas Lennart Naerusuine oli seadnud oma aujärje ja valitsuse Kiruvere külla ja oli seal kohtunik ja tüliasjade lahendaja. Ja paljud tõid oma tüliasju tema ette nii nagu on maal kombeks. Ja seal oli üks noor naine, keda oli kosinud üks sõdalane aga siis maha jätnud teise naise pärast, kes oli lapseootel. Ja hüljatud tüdruku pere oli juba teinud ettevalmistusi ja kulutanud oma vara pulmade jaoks, nagu on sünnis. Kuningas Lennart Naerusuine kuulas ära mõlemad pooled ja käskis, et mees nüüd võtaks naiseks mõlemad, sest oli antud vandeid ja au tuli hoida.

Samuit toodi teisi väiksemaid asju ja tülisid kuninga ette, nagu üks vaene naine, kelle linad olid rikutud tema naabri sigade poolt. Ja naine oli Setumaalt, kaugelt lõunast ja tuli välja et ei kuningas ega tema mehed ei mõistnud naist. Aga tuli mees kes mõistis ja kohtuasi esitati. Ja kuningas käskis, et naaber, kes oli üpris rikas mees, peab maksma naisele veerandiku oma nisusaagist ja lisaks maksma kuningale kohtupidamise eest.

See juhtus samal, Kiruvere Käräjate teisel aastal, kui võõrad sõdalased, kuuldes Kiruvere küla rikkusest ja jõukusest, tulid sõja ja röövimisega Kiruvere maadele. Ja paljud, kes liikusid küla ümber ja mõned kaupmehed, kes sõitsid turule langesid nende saagiks. Ja Kiruvere kuningas Lennart, keda hüütakse Naerusuiseks, sai sellest kuulda ja puhus oma sõjasarve ning kutsus kokku oma sõdalase, sõpru ja vasalle. Ja tulid paljud, nagu Indrek, keda hüütakse Ilusaks, kaugelt Rotelevikust ja Gytautas Tugev Leedumaalt ja palju teisi. Ning Lennart, kogudes malevat, läks röövleid otsides külast välja.

Ja juhtus nii, et kui sõdalasi oli külla jäänud õige vähe, tungisid sinna röövliid ja riisujad. Ning nad võtsid ära palju vara ja viisid ära mõned kaunid tütarlapsed vangiks. Kuid kära ja kisa oli kaugele kuulda ja nii said kuningas Lennart õige pea asjast teada ning ajas röövliid külast minema. Ja need läksid lähedalasuva mäe tippu, mida nimetatakse Tornimäeks, kus nad kiiruga tegid enesele kindlustatud laagri. Ning kuningas Lennart Naerusuine kogus kokku oma sõdalased ja läks malevaga röövleid karistama. Ta piiras sisse Tornimäe ja saatis ette piilurid siit ja sealt, et katsuda ja näha vastase kantsi. Saades teada, mis vaja, puhuti pasunaid ja kogu malev asus mäe ründama. Et mägi on kõrge ja järsk, ei olnud see mitte lihtne ja kantsis olevad kaitsjad pildusid õige rohkesti nooli ja kive ründajate vastu. Ning mõnigi ründajaist langes noolest tabatuna. Kaitsjaid aga ei olnud palju ja nad piirati mäetipus sisse ning torgati odadega läbi. Vapraimad neist aga tungisid uljalt läbi maleva välja ja pääsesid niimoodi minema, jättes maha küll kogu röövitud vara ja vangid.

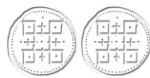
Saadud võit röömustas kõiki, kuid kuningas lasi juba samal õhtul pidusöögil kuulutada, et ka pääsenud röövliid leitakse juba järgneval päeval ja tapetakse armutult. Ka võõrad sõdalased said sellest kuulda ja valmistasid ette kurja nõu, kuidas kuningas Lennart Naerusuine salakavalal kombel lõksu püüda ja tappa.

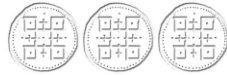
Malev asus sõjaretkele kogu aus ja uhkuses teisel päeval. Seal läksid kõige kuulsamad ja paremad ning rohkesti lihtsõdalasi. Tuntuim nimi ses salgas oli Gytautas Tugev oma leedulastega, kes oli andnud vennaliku truudusevande Lennartile. Rohkesti oli ka Rävalla mehi, kes moodustasid põhisalga oma kuninga Lennartiga eesotsas ja mõned sõdalased Rotelevikust, aga ilma oma pealiku Indrek Ilusata, kes oli joonud liig rohkelt mõdu eelmisel ööl ega suutnud niimoodi marssida. Kuningas aimas vaenlase kurja nõu, kes just teda tabada ja tappa tahtsid ning kandis nende eksitamiseks sel

sõjaretkel laenatud turvist ja kiivrit. Kuninga kavalus oli lausa nii suur, et ta ka oma saapad ja uhked sääremähised vahetas lihtsõdalase pastelde ja rasude vastu, et teda mitte ära ei tuntaks.

Vaenlased oli seadnud maleva teekonnale mitmeid varitsusi ja lõkse, kuid et nende seas oli olnud ühtset juhti ega pealikku, tegutsesid nad kõik eraldi. Malev aga liikus heas korras ja kindla juhtimise all ning nii ei olnud neil raske vaenlase väikeseid salku puruks lüüa, kes küll korduvalt malevat ründasid, kuid mitte ei suutnud leida kuningat. Imelikul kombel oli palju abi ka malevale järgnevast lihtrahvast, kes mustema töö jaoks ja muidu abiks kaasa liikus. Nimelt hoiatasid need sageli malevat ootamatult ründavate vastaste eest, kel niimoodi läks nurja malevat üllatada.

Päeva lõpuks olid vaenlased löödud puruks ja nende surnukehi oli kogu ümbrus täis. Kuningas viis oma maleva tagasi Kiruverre külla, kus võitu pikalt ja pidulikult tähistati nagu on kombeks. Et võit oli saavutatud kuninga valeriieetega, siis nimetatakse seda ka Valekuninga Aastaks.

See juhtus kolmandal Kiruvere Käräjate aastal, kui kuningas Lennart, keda hüütakse Naerusuiseks, pidi end kaitsma oma vaenlase Edvardsi eest, keda hüütakse Sepaks. Isegi kõige vanemad ei mäleta, miks need kaks kuulsat sõdalast vaenus olid, kuid vähesed küsisid seda kui Edwards kogus suure sõjaväe ja tuli sõjaga Lennarti vastu.

Ja temaga tulid sõdalased paljudest maadest, tuli palju lätlasti Latgalest ja Semgalest ja osa isegi Liivi aladelt. Isegi mõned Rävala palgasõdurid olid nende seas ja ühinesid Edwardsiga tema sõjakäigul. Ja tuli ka salk leedulasi Taraila Vägeva juhatusel, et otsida kuulsust ja rikkusi sõjas.

Seda kuuldes puhus Lennart Naerusuine oma sarve ja kutsus oma sõdalasi, sõpru ja vasalle sõtta. Enamus neist tulid Rävalast Lindanise kantsist, kuid tuli ka Indrek, keda kutsutakse Ilusaks, oma sõdalastega Rotelevikust. Paljud tulid, kuid mõned kartsid vaenlase suurt hulka ning ei vastanud oma kuninga kutsele. Nähes, et tema väesalk on liialt väike vastase suure hordi kõrval, taganes Lennart Kiruvere külast, kus oli tema aujärg ja liikus lähedalasuvale saarele, mida kutsuti tollal Sipelgasaareks. Ja et vesi seal on madal sai sõjavägi saarele liikuda jalgsi. Kuid mõned olid siiski nii hirmul uppumise kartuses, et nad oma turvised ja raskemad relvad ära viskasid vette minnes ja mõned keeldusid vette minemast ning ei uskunud võitu ja jätsid oma kuninga maha.

Ja Lennart käskis ehitada saarele kindlustatud laagri ja tema sõdalased langetasid puid ja ehitasid pallisaadi. Varsti oli kuulda Edwards Sepa sõjasarvi ja tema vägi piiras Kiruvere küla. Kuuldes, et tema vaenlane on põgenenud saarele, käskis Edwards oma sõdalastel mitte asuda küla riisuma, kutsus kokku oma väejuhid ja käskis asuda Lennartit jälitama. Seal juhtuski, et tema käsud seadis kahtluse alla Taraila Vägeva leedulaste salgast. Ja nii nagu on komme, valisid kõik sõjamehed uuesti omale juhi. Ja selgus, et enamus oli Edvardsi poolt, kes keelas kohalike talupoegade ja käsitöölise riisumise, mida mõned tema väest ihkasid teha.

Ja nii alustas ka Edvardsi vägi liikumist Sipelgasaarele. Ja mõned ütlevad, et karistuseks oma ülbuse eest, mõned aga et oma kuulsusejanus läks Taraila oma sõjameestega kõige ees läbi vee. Tõeliste sõdalastena ei visanud nad ära oma turviseid ja kiivreid uppumishirmus, vaid ujusid julgelt kõige raske varustuse ja relvadega saarele, et leida vaenlane. Ja Edwards hoiatas oma sõdalasi, et Lennart on kaval ja võib põgeneda laenatud rõivas ja turvises ning käskis tappa kõik need kes saarel on, et tabada oma vaenlane.

Kuid Lennart vajab aega, et lõpetada oma laager ja nii kutsus ta oma sõjameeste seast kedagi, kes läheks kõige ette ja hoiaks vaenlast kinni, kuni pallisaad valmis saab. Ja algul ei astunud mitte keegi esile, sest see oli ohtlik ülesanne. Aga siis astus esile Andrus Kõvernäpp ja võttis selle asja enda peale. Ja ta läks saare otsa, kus Edvardsi malev vett ületas. Ja paljud laagrinaised ja teised, kes malevaga koos liiguvad tulid üle vee koos sõdalastega. Ja nii kummaline kui see ka tundub, juhtus nii et nemad olid esimesed kes saarele jõudsid ja liikusid sisemaale. Aga nad peatusid Andrust nähes, kes oli otsustanud, et ennem langeb kui kedagi läbi laseb.

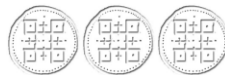
Ja nii oli ta oma valvekohal kui leedulaste salk ründas ja alustas lahingut. Kuigi ta oli üksi mitme vastu ei taganenud Andrus mitte, vaid tõmbus puude vahele, kus ta sai paremini end kaitsta. Ja see oli Taraila ise koos teise kuulsa leedu sõdalase Ragnarasega, kes teda ründasid ja esimestena mõõgad ristasid. Taraila aga, janunedes kuulsuse järele, hüppas liialt kärsitult, libises ja kukkus Andruse

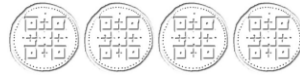
mõõga ette. Ja sellest ohust päästis tema Ragnaras, kellela Taraila oleks kindlasti langenud. Ja kuigi ta võitles hästi, langes Andrus varsti leedulaste mõõkade all ning tema luud jäeti pleekima puude vahele. Ja paljud noist, kes malevaga koos liikusid, tulid ja panid lilli ja värskaid lehti tema hauale, sest tema vaprus oli paljudele näha olnud.

Aga Edvardsi vägi oli varsti kaitsjate ligi ja lahingusarved hüüdsid mõlemal poolel. Ja nagu on kombeks hüüdsid mõlemad pooled solvangid ja sõimu üksteisele enne liginemist. Ja juhtus nii, et Lennart Naerusuine oli alati eelistanud kahekäekirvest oma relvana ega katnud end kilbiga nagu teised. Ja kuna tema väge oli vähem, saatis ta oma ihukaitsjad kilbirivisse ja jäi üksi. Seda nähes haaras Edwards Sepp viskoda ja heitis selle oma vastase pihta. Ja tema silm oli täpne ja käsi kindel, sest viskoda tabas Lennartit rindu ja läbis tema turvise ning ta langes. See põhjustas palju segadust ja arvates, et tema vaenlased on löödud, jooksid laiali ka Edvardsi ihukaitsjad. Ja juhtus et üks Lennarti sõdalastest nimega Lauri, keda hüütakse Vareseks, leidis Edvardsi kaitsetuna ja ründas teda odaga. Olles äsja võitnud oma vaenlase, langes Edwards ka ise, odast läbistatuna. Ja nii kaotasid mõlemad malevad oma juhi ja lahing oli nüüd üks suur segadus ja arusaamatus.

Paljud Edwardsiga tulnud sõdalased, eriti eesti hõimude hulgast, olid tulnud vaid tema pärast ja ei tahtnud sõdida ilma oma kuningata. Ja nad jätsid maha ründajate lipu ja liitusid laagris olevate kaitsjatega. Ja juhtus nii, et üks sõdalane Priit, keda kutsutakse Paadimeheks, hüüdis oma sõbrale Lauri Varesele, samale kes tappis Edvardsi, et too oma odaga torkaks läbi ühe põõsa. Ja kuigi ta ei teadnud milles asi, tegi Lauri nagu öeldud. Ja juhtus nii, et Taraila Vägev oli just teisel pool põõsast ja ta sai nii pihta odaga ja langes. Nüüd oli langenud kolm kuningat ja segadus oli veel suurem. Ja see oli verine ja julm taplus ning ilma juhatuseta löödi ründajad segamini ja paljud neist langesid. Aga teised tahtsid jätkata laagri piiramist ja lahing jätkus. Kuid mõned neist tungisid laagrisse ja kindlustasid end seal. Ja juhtus nii, et kaitsjad pidid nüüd ründama omaenda laagrit. Ja jälle kolisesid kilbid ja purunesid taprite all, mõõgad suplesid veres ja odad läbistasid mehi ja turviseid. Ning lõpuks löödi viimased maaletunginud lätlased ja leedulased taganema ja nad kõik langesid ning nende luud kuhjusid laagrirusudel.

Ja seitsaadik kutsutakse Sipelgasaart mõnikord Kolme Kuninga Saareks või Kuningatesaareks, kuna nii Lennart Naerusuine, kui Edwards Sepp, kui ka Taraila Vägev on maetud sinna. Ja nende kõrval lebab seal palju kuulsaid ja vägevaid sõdalasi, nende luud vedelemas puude vahel. Sestpeale öeldakse seda aastat ka Kolme Kuninga Aastaks.

See juhtus Kiruvere Kärjate neljandal aastal, kui uus kuningas valiti sõdalasi juhtima ja tema nimi oli Lennart Muigav, kes oli kauge sugulane kadunud kuningas Lennart Naerusuisele. Ja uus kuningas tegi kõik selleks, et enda võimu kindlustada ja nii korraldas uhke pidusöögi Kärjatel, kus kõiksugu võõramaa jooke ja sööke pakuti ning meelt lahutati tantsu ja muusikaga. Lisaks sellele näidati üht imelist kunsttükki, kus kuninga sõbrad Lätist, nimega Ugunszime, näitasid üht lugu tehes selle justkui elusaks kujude ja varjudega. Ja tõepoolest muutus lugu elavaks ja kõik vaatajad olid imestusega löödud. Ja hilja õhtuni käis pidutsemine.

Ja kõik oli hästi, kuni mõned noored sõdalased jäid väga purju ja solvasid kõiki oma matsliku käitumisega pidusöögil. Seda ei kannatanud kuninga sõbrad ja nad kutsusid joodikud duellile. Ja seal oli Martinš ja Peteris ja teised, kes tõusid püsti ja nõusid õigust.

Ja järgmisel päeval võideldi õiguse peale ja et joodikud ei vabandanud ega maksnud solvangu eest, siis võitlesid nendega Martinš ja Peteris, kes võitsid ja löid oma vastased pikali. Ja kõik rõõmustasid selle üle, sest nii oli õige ja hea.

Aga siis saabusid kurjad sõnumid sellest, kuidas suur sõjasalk lätlasi oli saabunud rüüstama ümbruskonna maid. Ja juthis neid sõdalasi üks Eidis Hirmus, kes oli tuntud kui võitmatu sõdalane. Ja kuningas kuulis, et rüüstajad olid maabunud laevadega ja teinud laagri ühele saarele, kuid ta ei teadnud kuhu. Ja nii kogus kuningas oma sõdalased ja paljud tema külalistest tulid kaasa.

Seal oli kuninga vana sõber Indrel Ilus Rotelevikust, Ragnaras Leedukas ja ka Taraila Taraila poeg, kes oli tulnud nõutama teadmist oma isa surma kohta eelmisel aastal. Ja ta kuulis, et tema isa oli läinud koos Edvards Sepaga Lennart Naerusuise vastu ja oli langenud. Aga need kes talle seda lugu rääkisid andsid mõista, et tema isa oli reedetud lätlaste poolt ja saadetud hukkuma eespool teisi. Taraila Taraila poeg oli väga vihane seda kuuldes ja teada saanud sõjakäigust läti rüüstajate vastu, vandus oma mõõga kuningale ja läks temaga.

Ja kuningas Lennart asetas oma sõdalased laevadele, aga et laevu ei olnud piisavalt, pidid sõdalased minema kahes jaos. Ja saar, millel maabuti, kannab nime Kolme Kuninga Saar ja see on pikk ja kitsas, aga kaetud puudega ja täis ohte ning õudusi. Saabunud saarele pidid kuninga mehed taluma ränki katsumusi ja liikuma läbi metsa. Õnneks saabus varsti teine osa sõjaväest ja koos otsiti märke Eidis Hirmsa laagri kohta. Aga seda ei leidnud nad mitte.

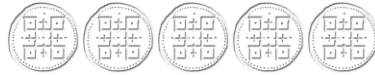
Nii jagunes malev uuesti ja osa sõdalasi sõudsid laevadel ranna lähedal ja teised marssisid mööda maad. Ja paadimees nimega Priit leidiski rüüstajate laagri ja andis sellest teistele märku. Eidis Hirmus oli leidnud hea koha oma laagriks ja langetanud puid ning ehitanud pallisaadi kaitseks. Ja kuninga meestel oli väga raske ronida järsust nõlvast üles ja püüda pallisaadi purustada. Seal toimus suur lahing ja paljud langesid seal. Vapralt ründasid kuninga mehed laagrit ja vihaselt võitlesid nendega rüüstajad. Mitu korda joosti pallisaadile tormi ja iga kordi löödi kuninga mehed tagasi. Kuid lõpuks murdsid kuninga mehed laagrisse sisse ja tapsid kõik seal. Ja nagu on kombeks neis asjus, palju vara ja röövsaaki korjati ja paljud sõdalased jooksid laiali kuninga lipu alt ning vähesed jäid.

Aga nagu selgus, Eidis Hirmus ei olnud ise laagris, vaid oli parajasti rüüstamas ja saabus nüüd koos oma meeskonna ja röövsaagiga. Ja ta nägi, mis oli juhtunud aga nägi ka, et kuninga malevas ei olnud

enam korda. Ja kuigi tal oli vähem mehi, ründas ta ootamatult ja vallutas oma laagri tagasi. Ja kuninga sõdalased põgenesid laiali ja paljud langesid ja paljud said haavata. Kuningas Lennart puhus oma sarve ja kogus kokku kõik keda sai ja neid oli väga vähe järgi. Kuninga malev oli nüüd teisel pool laagrit ja ära lõigatud laevadest. Ja paljud kuninga väest kaotasid julguse ja põgenesid aralt, jättes maha oma kuninga, oma röövsaagi ja oma au. Ja kuninga sõber Indrek Ilus sai haavata ja kanti oma meeste poolt laevale. Aga teised jäid ja tegid uue kilbirivi koos kuningaga. Ja kuninga sõbrad olid ka seal, Ragnaras ja Taraila Taraila poeg. Vapralt ja suure auga ründasid nüüd kuninga mehed ja sama vapralt ja suure auga võitlesid nendega rüüstajad. Palju verd valati tol põeval ja mitmed mehed kaotasid oma elu. Ja mõõgad löikasid liha ja luud, kilbid purunesid ja odad läikisid verest. Aga kui lahing lõppes, seisis kuninga mehed lahinguväljal ja olid võitnud. Eidis Hirmus, nähes, et lahing läheb tema vastu, läks laevade juurde, kuid ei põgenenud. Ta taganes heas korras vähete meestega ja raius maha kõik, kes teda ründasid. Ja et kuninga mehed oli väsinud sellest päevast, õnnestus tal põgeneda lähimale laevale. Et aga laev oli väike ja Eidise mehi liiga palju, siis heitsid nad oma relvad ja turvised laevale ja ujusid ise järgi, hoides köiest. Ja kuigi see tegi laeva väga aeglaseks, ei jälitanud seda keegi, sest lahing oli võtnud kõigilt jõu ja verejanu.

Ja nii juhtuski, et uus kuningas Lennart Muigav võitis suure lahingu ja mitmeid lugusid vaprust ja aust räägiti tollest päevast. Aga kuningas teadis, et Eidis Hirmus oli elus ja et ta tuleb tagasi kätte maksta. Sestpeale nimetatakse seda aasat ka Suure Vaenu Aastaks.

See juhtus Kiruvere Kärjate viiendal aastal, kui maa paremad ja vägevad tulid kokku ning arutasid asju nii nagu kombeks. Ja seal oli kuningas Lennart oma rahvaga ning Indrek Ilus oma inimestega Rotelevikust ja palju teisi. Et kuningas Lennart Muigav aga õige tihti kaugetel maadel oli viibinud ja Kiruveres oli vaja seadusi teha aasta läbi, andis ta oma aujärje hoida teistele ning ei soovinud seda enam tol aastal ise võtta. Ja nii juhtus, et tol aastal ei olnud Kiruveres ühte kuningat ega tema aujärge, vaid mitmed paremad ja vägevad istusid kui võrdsed ning otsustasid asju koos. Aga et hoida korda ja selgitada seadusi määrati üks nende seast, nimelt Andrus Idateekäija, eestkõnelejaks ja korraldajaks. Kuningas Lennart Muigav võttis kokku oma sõdalased ja muu rahva ja seadis oma aujärje ja kindla laagri hoopis kaugemale nõlvale, kus tema rahvas tegi tööd ja kandis kokku palju vara.

Nagu juba ammu kombeks tuli Kärjatele paremate kõrval ka nende kaaskonda, osavaid käsitöölisi ja kaupmehi. Paremaid tuli ka kaugemalt ja neid oli palju. Nii tuli Taraila Taraila poeg oma rahvaga Leedumaalt ja Martinš Latgalest oma rahvaga. Ja nii peeti turgu ja kaubitseti Kiruveres ning rohkelt rahvast käis seal. Ning õhtuti mängiti pilli ja tantsiti tantse. Osavad sõdalased, kes oma vanematega kaasas, kogunesid isekeskis ja võtsid mõõtu osavuses ning näitasid oma vaprust sõjamängudes. Nagu juba aastaid kombeks toimus Kärjatel ka suur pidusöök, kus kõiksugu peeneid roogi ja veel peenemaid jooke sai maitsta. Ja seal tantsiti ja lauldi ja oldi väga rõõmsad.

Aga kõik ei olnud rõõmsad, vaid kiskusid riidu ja norisid tüli. Ja nii juhtuski, et mitmed Latgalest pärit paremad ei olnud rahul omale määratud Kärjate laagrikohaga, vaid nõudsid rohkem maad ja püüdsid seda väevõimuga teistelt ära võtta. Kiruvere paremad aga sekkusid ja tahtsid teha rahu ning otsida lepitust. Latgale mehed aga olid väga vihased ja otsisid tüli. Et neid aga oli palju vähem, kui mehi kokku Kiruvere malevas, siis nad taganesid relvi viibutades metsade ja soode vahele peitu ning saatsid kiirelt sõna omadele, et kogutagu mehi ja tuldagu neile appi. Ja tuli veel mehi Latgalest ja Liivist ja mujalt. Ning neid ei juhtinud keegi muu, kui Eidis Hirmus, kes oli vandunud kättemaksu tolle korra eest, kui Kiruvere malev teda löi. Seal oli sõdalasi mitmest hõimust ja keelest ning nad tulid laevadega.

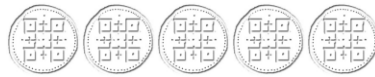
Aga Kiruvere paremad kogusid samuti kokku oma sõdalased ja relvis mehed ning neid oli samuti palju. Ning neile tuli appi Taraila Taraila poeg oma rahvaga. Ja nii tahtsid Kiruvere paremad lüüa puruks metsas redutavad vaenlased enne kui neile abi jõuab, sest sedaviisi oleks Kiruvere meestel olnud ülekaal aga muidu oleksid malevad olnud võrdsed. Vastased olid aga kavalad ja nad hiilisid metsade vahel, samas kui Kiruvere suur malev marssis mööda teid ja luuras neid. Ning mitmeid kordi märgati vaenlast ja saadi nende kohta sõna aga ei saadud neid mitte kätte.

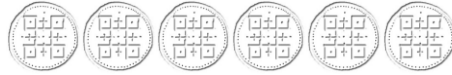
Ja nii peitsid Kiruvere paremad oma väed metsa ning jäid ootama, kunas vaenlase abijõud tulevad, sest siis oleks vastane julgenud välja tulla ja lahingu lahtisel maal vastu võtta, nii nagu au ja komme nõuavad. See juhtuski ja vastane tungis ülbelt Kiruvere külla rüüstama. Ja uhkelt läksid nende vastu Kiruvere mehed ja löid kokku oma kilbid. Vaenuväed liikusid rivis teineteise peale ja õhk oli paks viskerelvadest ja nooltest. Ja Taraila Taraila poeg ei kannatanud enam oodata, vaid tormas vähestega rivist välja vastase peale. Ja tema järgi tormasid välja ka teised ja Kiruvere rivi lagunes. Lahing oli hirmus ja palju vapraid mehi langes. Aga et nende rivi oli segi, hakkasid Kiruvere mehed alla jääma ja taganema. Ja Taraila Taraila poeg sai raskelt haavata aga tema rahvas päästis ta ja ta jäi ellu, samas

kui õige mitmed malevast langesid. Ning nende seast võitlesid mitmed vapralt ja osavalt, nagu Suur-Vahur, kes oma pika kasvu ja suure jõuga tuntud on ja Lauri, keda Vareseks hüütakse ja palju teisigi. Ja langes ka Suur-Vahur odahoobist, olles kolm vastast tapnud ja Kiruvere paremad mehed said lüüa ja nende rivi suruti tagasi.

Lennart Muigav ja teised nägid, et lahing nende vastu kippus minema. Ja nad hakkasid tagasi tõmbuma kitsamasse kohta, et seal vastase suure arvu vastu end hoida ja vaenlast lüüa. Aga vastane asus hoopis küla rüüstama ja nii said mõned Kiruvere paremad siiski pakku. Ja nii sai Eidis Hirmus oma kättemaksu ja suure sõjasaagi ning palju orje ning läks rahulolevalt koju. Ja nii juhtus, nagu ikka kombeks, et lihtrahvas jäi lahtisel maal vaenlase rüüstada, kui paremad end hoidsid ja valmis olid, et tuleval aastal rüüstajatele kätte maksta. Seda aastat nimetatakse Suure Rüüste Aastaks.

See oli Kiruvere käräjate kuuendal aastal, mida nüüd nimetatakse ka Tredesaxi aastaks, kui veel ei olnud seadusi ega enam ka kuningat valitsemas. Et aga Kiruvere oli kaubakohana üle ilma kuulus, kogunesid paremad lähedalt ja kaugelt koos oma kaaskondlastega ikka käräjatele, et pidada nõu, teha kaupa ja võtta mõõtu osavates mängudes. Ja lisaks parematele tuli palju kauplejaid, käsitöölisi ja muud lihtsat rahvast.

Kõige esimesena tuli Taraila Õlletegija kaugelt Leedumaalt, kes kuulus sepp ja juba aastaid Kiruvere parematega sõprust pidanud. Ja tuli Rease Lennart oma kaaskondlastega ja Indrek Rotelevikust ja Edvarde Nirks, kes üle ilma kuulus sõdalane ja sepp. Tuli palju rahvast Rävalast, Ugandist, Latgalest, Liivist ja Semgalest ja mujaltki. Kõige kaugemalt tuldi lausa Soomemaalt ja Leedumaalt, mis mitme nädalateekonna kaugusel.

Kohal oli palju kuulsaid mehi ja naisi, kes kõik seadsid oma laagrid ja kojad nii nagu oli tava. Et aga ajad olid ärevad ja ühtset seadust ei olnud, siis kindlustasid kõik oma kodasid tarade ja piiretega ning mehed ei lasknud silmist oma relvi ning sõdalased olid valvel. Ja nii möödusid esimesed päevad ja ööd Kiruveres suure ehitamise müras ja kindlustamistöödega, kui kõik kojad omi valdusi tugevamaks ja paremaks tegid.

Ka Kiruvere põlised, Austrvegri kojast, olid hakanud pead tõstma ja endile rikkusi ja vara koguma. Lisaks olid nad teinud endale uhke sõjalaeva, mille nimi sai suure rahvahulga ees välja hõigatud ja selleks nimeks oli Äge. Lisaks rajasid nad omale hea laagrikoha ühele Kiruvere nõlvale ja mõned neist ehtasid endale sinna juba ka püsiva koja.

Ja kõik vägevad ja paremad olid suuremeelsed ja lubasid käsitöölistel ja muul vähemal rahval endi valdustes elada ning pakkusid neile oma kaitset. Nii andis Roteleviku Indrek maalapi ja oma kaitse mitmetele käsitöölisele ja võõrsilt tulnud inimestele, kellest kaugeimad olid tulnud lausa Soomemaalt. Ühtlasi oli Kiruvere kuulsus toonud ligi mitmeid uuemaid kodasid ja vähemtuntuid mehi, kes kõik seadsid oma telgid ja kojad sinna kuhu Kiruvere põlised ja paremad mehed seda lubasid.

Et kõik rahvas ammusest ajast oli lugu pidanud heast laulust ja muusikast, siis oli hea et ühes paremate meestega oli tulnud ka mitmeid lauluseadjaid ja pillimängijaid, kes oma kunsti näitasid ja rahva kõrva rõõmustasid. Üks parematest nimega Lauri, tuntud ka kui Tsuskaja-Vares, kes Rease Lennarti kaaskonnast, oli end seadnud kõigi pillimeeste ja lauleldajate kaitsjaks, nii et need võisid muretult käia kojast kotta ja laagrist laagrisse, kartmata oma elu ja vara pärast.

Ja et ajad olid ärevad ja relvakandjaid palju, hakkasid mõned parematest sõlmima liite ja koguma oma lipu alla sõdalasi, et julgustada rahu ning anda oma sõnale kaalu. Nii näiteks kogus Edvarde Nirksist omale üheksa meest, mis on püha arv ja mis on vajalik, et kanda sõjalippu ja pidas eelneval ööl maha sõjatantsu ja laulu selle tähistamiseks. Teised Kiruvere paremad panid seda tähele ja hakkasid rahutuses samuti vaikselt nõu pidama, et vajalikul hetkel ei jääks neist keegi alla.

Nagu on Kiruveres kombeks, võtavad alati oma osavuses alati mõõtu ka kõigi paremate kaaskondlased ja relvis mehed, kes tavasid tunnustades kogunesid kokkulepitud kohta ja täristades relvi asusid üksteisega võistlema. Et aga vaja oli välja selgitada neist kõige parem, siis kogunesid ka Kiruvere naised ja tüdrukud, kes oma meele järgi seadsid sõdalaste võitlust, käskides neil üksteisega võidelda, kuni jaks otsa lõppeb. Ja et naised ammusest ajast verejanulisemad ja õelamad on kui meestesugu, siis pidid relvis mehed pikalt isekeskis taplema ning lõpuks aeti kogu maleva naiste nõudmisel nagu

lambakari keskelt lahku kaheks suureks kilbiriviks. Ja naistele ei lugenud miskit, et nii sattus relvavend relvavenna ja sõber sõbra vastu lööma, vaid nendele oli see kõik lõbuks ja meeleheaks. Ja see asi kestis pikalt, kuniks meestel sai villand ning nad hirmsa kisaga naiste kallale tormasid, need endile sülle või õlale rebisid ja naised tagasi telkidesse ja laagrisse vedasid, et saaks lõpuks rahu maa peale.

Ja et paremaid oli tulnud see aastapalju ja head maad hakkas nappima, siis toimus hõõrumisi ja tülisid. Nii oli piiride vaidlus Taraila Õlletegija ja Lonkava Hundi Koja Hendriku vahel, kus kumbki tahtis oma piirdetara tõsta teise maale. Et sellist asja võis rohkemgi tekkida, siis kogunesid paremad ja relvis mehed ristteele kõigi maade keskpunkti kokku Kärjateks.

Ning üks Austrvegrist, nimega Andrus, tõusis püsti ja hõikas ette vanad tavad ja kombad, nii nagu Kiruveres oli koguaeg olnud. Ta rääkis sellest kuidas maad mõistlikult jagada ja kes parematest on isandaks millise osa üle Kiruverest. Et Kiruveres enam ei olnud ühte kuningat valitsemas, siis oli Kärjatel öeldu kõige ülem ja neli väarikat meest pandi valvama seaduste ning tavade üle. Nendeks olid Lennart Reasest, Indrek Rotelevikust, Edvards Nirksist ja Andrus Austrvegrist, kes omavahel nõu pidades pidid lahendama kõik asjad ning vaatama, et Kärjatel hõigatu ka täidetud saaks. Ja siis tõusis Roteleviku Indrek, kes pikalt rääkis sellest kuidas peaks lahendatama tülid au pärast, kui mehed on valmis relva haarama ja et neid asju peaks ajama kombekohaselt ja mitte rahmima mõistusetä.

Õhtupoole läks salk mehi metsa ringi kõndima, et võtta mõõtu osavuses vibude ja noolte ning viskeodadega. Enamalt jaolt laskisid nad metsa all kükivaid jäneseid ja kuna ilm oli ilus, oli see kena ajaviide. Laskudes aga ühte järskude nõlvadega orgu, leidsid nad seal unustatud paigas seisvat ühe vana jumalakuju. See oli mehekuju habeme ja vuntsidega, tal oli peas kiiver ja küljel kilp ning ta sisendas hirmu kõigisse kes teda nägid.

Sõjamehed kogusid julgust ja otsustasid kuju pihta lasta nooltega. Aga kuju ei olnud lihtne hästi tabada, mitmed nooled pörkasid purunedes kiivriilt või tabasid kõigest kilpi. Esimesena laskis Martins Ugunszimest mõned head lasud, hiljem tabasid mitmed teisedki nii noole kui viskeodaga.

Kõigist paremini lasid aga kaks meest, kelle mõlema nimi oli Maris ning parim oli see, kes sai kujule otse silma alla ja tema oli see Maris, kes muidu osav käsitöeline Senas-Vides-Darbnica nimelisest kojast.

Edvards Nirksist, kes seal juures oli ning teadis vanu asju ja vaimude maailma, otsustas, et kuju tuleks kärjajapaika kaasa võtta. Nii tehtigi ja viidi see tema telgi juurde. Enne õhupoolikut ja seaduste lugemise ja nõupidamise aega, tegi Edvards väikese uinaku ja nähes und, sai ta aru, et tegemist on jumalaga, kellel on suur võim ning eriti suur vägi on temal vuntsides. Seepärast käskis ta seada kuju uuesti korda, ehtida ta haljaste okstega ning võeti kaasa pidusöömingule. Seal kallati talle ka parimat jooki ja austati teda, kuid ei teatud veel tema nime.

Ja pidusööming kestis kaua ja seal oli palju laulu ja tantsu, voolas ohtralt head jooki ja söödi palju paremat sööki. Ja naised, kes päeval olid mehi sundinud võitlema, kutsusid esile kaks kõige vapramat, nimelt Janise Kuršide vennaskonnast ja Indreku Rotelevikust ning lasid neil omamoodi võistujooksuga veel mõõtu võtta. See põhjustas palju nalja kogu rahvale ja et needsinased mehed olid kõige vapramad sõdalastest, siis ei tahtnud nad muidu joosta vaid haarasid endale rõõmuks sülle ka paar ilusamat tüdrukut. Võistujooksu võitis aga Indrek Rotelevikust, kes siis pidusöögil kõige vapramaks sõdalaseks tunnistati.

Hommikul aga sündis nii, et kui kõik peost puhkasid, oli eile metsast leitud jumalakuju kadunud ja kuhugi metsa peitu läinud. Selle nõiduse üle imestasid kõik.

Edvards aga kes neid asju teadis, oli unes näinud täit tõtt jumalakuju kohta. Ja talle oli unes ilmunud,

et kuju tuleb nimetada Tredesaxiks ja tema on sõjameeste õnne kuju ning koda, mis Tredesaxi omab ei jää iial ilma ei varast ega rikkusest. Samuti nägi Edvards unes, et kuju kõndis öösel kuhugi metsikusse kohta ja seda tuleb minna otsima teerajast põhja poole jäävasse metsa ja sohu.

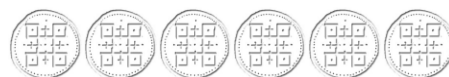
Nii koguski ta oma relvakandjad oma lipu alla kokku ning parimate riiete ja relvade särades ning pasunat puhudes läks tema salk Tredesaxi otsima. Et aga see asi saladuseks ei jäänud, siis kogunesid kiiruga kokku ka teised paremad ja tõid avalikuks, et nemad, see on Lennart ja Indrek ning Andrus, olid samuti vaikselt omavahel liidu loonud ning kogunesid samuti oma sõdalastega kokku ja läksid laande.

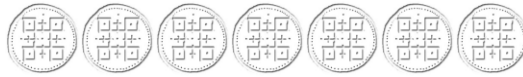
Lauri, keda kutsutakse ka Tsuskaja-Vares oli see, kes on osav jäljekütt ja leidis tee, mida mööda Tredesax oli kõndinud. Ning suur oli nende imestus, kui Tredesaxi rajal oli näha mitte ühte paari jalgu, vaid vahel lausa kuute ja et need jäljed olid sügavad ning rasked olid kõik kindlad, et see oli üks väge täis kuju. Rabaserval, kus maapind enam peaaegu ei kandnud, leidsidki nad võsa varju peitunud Tredesaxi.

Nüüd võtsid kaks meest, Lauri Vares ja Ummi Rotelevikust, Tredesaxi ning kandsid teda kiiresti, aga hoolikalt, sest vanemad inimesed olid rääkinud ja oli teada, et kui Tredesax kukuks kandmisel maha nii, et tema vunts puutuks maad, tabaks hooletut kandjat kohene surm. Indrek, Lennart ja teised julgestasid kandjaid, sest Edvardsi salga häälled kostsid juba lähedalt. Nende peatamiseks ja eksitamiseks saadeti välja salk, kus olid Andrus, Hendrik ja Ramon teised. Ja need kolm vaprat meest tegid kisa ja eksitasid Edvardsit, kuid üsna pea taipas too, et tegu on pettusega. Nii jagas temagi oma salga kaheks ja saatis suurema osa mehi Janis Kuramaalase juhtimisel otse peale, läks aga ise kaarega ringi.

Lennart viis aga oma peamaleva koos Tredesaxiga oma laagripaika ning panid kuju varjule oma kotta. Seejärel seadis sõjasalk end jälle korda ning mindi tagasi metsa, et anda Edvardsi salgale sobilik lahing või ka et oma mehi aidata kui nad peaks parasjagu Edvardsi meestega võitlema. Jõudnud välja omade juurde, nähtigi vastaseid läbi võsa tulemas. Ja siis puhkes suur lahing, kus Janise juhitud mehed olid peaaegu alla jäämas, sest võitlesid võsas ja ülesmäge aga siis jõudis appi Edvardsi juhitud salk ja nii tõrjuti Lennarti sõjasalk tagasi, mõned neist löödi lausa maha, teised uimaseks ja võeti vangi. Ja kuna lahing ei olnud tige, vaid väike kähmlus, koguti alajäänutelt vaid relvad, mis viidi Edvardsi kotta ja nende omanikud pidid tulema andami ning lunaga, et omi relvi tagasi saada. Teisalt aga oli Edvardsil vaja tagasi lunastada Tredesax Lennarti kojast.

Juhtuski nii, et ühest küljest pidid luna maksma need, kes Lennartiga, sest neil lahingus kehvasti läks, teisalt aga Edvards, et Tredesaxi endale tagasi saada. Nii jäi tasakaal püsima, kuulus Tredesax jäi Edvardsi valdusesse, Kiruveres seati Kärajatel seadused ning neli paremat seaduste üle valvama.

See oli Kiruverre Käräjate seitsmendal aastal kui paremad ja vanemad lähedalt ning kaugelt kogunesid Kiruverre arutama aasta jooksul juhtunud asju nii nagu on siin mail kombeks. Ja nendega ühes tuli rohkesti kaaskondlasi ja lihtrahvast ning kõik seadsid end elama oma kodadesse ja maadele, mis neile Kiruveres on antud. Ja need kes maad ei omanud, said samuti eraldi maalapid oma telkidele ja kodadele, nii nagu on kombeks ja nagu maavaldajad Austrvegri kojast määrasid.

Ja nii tuli kokku palju rahvast üle kogu maa. Ja tulid Rävalla mehed Rease kojast oma kuninga Lennarti juhtimisel ning neil oli seekord kaasas suur hulk naisi ja lapsi aga vähe sõdalasi. Ja tulid Roteleviku koja inimesed Läänemaalt oma pealiku Indreku juhtimisel. Ja tuli palju lätlasi kaugelt lõunast oma pealikute Martinši ja Edvardsi juhtimisel ning tuli ka leedulasi kuningas Taraila juhatusel, kes seekord sõjameeste asemel oli kaasa võtnud Luoka koja kaunid lauluneiu. Ning saabusid ka Lonkava Hundi koja inimesed ning Karu Eeslinna inimesed Rävallast, Agelinde koda ja Idatee Vardjad Ugandist. Samuti tuli palju rahvast ka veel Soomest ja mujaltki.

Kogunenud rahvas tundis end hästi ja seadis end mõnusasti Kiruverre laagrisse. Seal lauldi, mängiti pilli ja tehti käsitööd ning joodi rohkest head jooki ja söödi veel rohkem head sööki. Ja kogunesid ka sõdalased ja kaaskondlased, et kombe kohaselt üksteiselt võitlusmängudega mõõtu võtta ning olla alati valvel ka suurema tüli puhul. Austrvegri koja mehed aga olid toonud Kiruverre ka oma uhke sõjalaeva, mille nimeks Äge. Ja et elu oli rahulik, siis kogunesid laevale tihti laulikud ja pillimehed ning laevas olid tihti koos rõõmsad inimesed, kes end hästi tundsid. Ja seekordseks Käräjaks oli üks Austrvegri kojast, nimega Priit, ehitanud enesele tugeva palkidest koja, kus elada, nii et ta ei vajanudki ajutist maakoda või telki nagu kõik teised. Ning seda käisid imetlemas suured ja väiksed, paremad ja lihtsad inimesed.

Ühel öösel aga olid noored sõjamehed, kes kogunenud Idatee Vardjate lipu alla, joonud rohkesti õlut ja mõdu ning hakkasid hilisõhtul lärmama ning rahu segama. Et selline asi aga mitte Käräjatel hea ei ole, puhkes sõnelus ja väike tüli, mis aga kiiresti lahendati. Ja kõige suurem lärmaja noormees läks häbiga otse Käräjatelt koju, sest tema ei näidanud Käräja paremate vastu üles austust.

See aga oli väike asi ja kui Käräjate päeval sõjamehed kogunesid üksteiselt mõõtu võtma sõjamängudel, lubati Idatee sõdalased peale järelemõtlemist teistega koos mängudele ning nad olid üheskoos kogu malevaga. Ja jälle tehti sõdalaste mängul nii, et kaunid naised ja noorikud kõigist kodadest kogunesid kokku ja määrasid seda, kes kellega võitleb. Ning lõpuks nad valisid endale kõige meelepärasema sõdalase, kelleks oli Edvards Nirksi kojast, keda seetõttu õhtusel Pidosöögil austati.

Ja naised ei tahtnud meestele alla jääda, vaid korraldasid endile samuti mängu, kus läti tütarlapsed Ugunszime kojast valmistasid ette mitmeid ülesandeid ja vigurtükke, mida võistlejad pidid hästi ja kiiresti tegema. Ja kõige osavam oli noor tütarlaps Kärt Roteleviku kojast, keda samuti seetõttu hiljem Pidosöögil suuresti austati.

Ning et osadel meestel veel päevasest sõjamängust küll ei saanud, kogunesid nad jälle kokku ja läksid ühe Roteleviku sõdalase juhtimisel, keda Urmaseks kutsutakse, metsa jahile, kus nad võistlesid vibude ja viskodadega osavuse peale. Ja kõige osavam oli Maris Ugunszime kojast, keda ka pärast Pidosöögil välja hõigati ja austati.

Et aga Käräjatel peale meelelahutuse ikkagi tähtsaid asju arutatakse, siis kogunesid ristteele paremad ja teised, kel tahtmist asju arutada. Ja nii nagu kombeks on, saavad sõna vaid sõdalased või need, kel sõdalased oma kaitset on pakkunud aga otsustavad vaid need, kel Kiruveres maa päriks on antud. Ja kui väga tähtsad asjad vaja ajada või kipub tüli puhkema, siis neli paremat Rease, Roteleviku, Nirksi ja

Austrvegri kojast otsustavad viimasena ning nende sõna jääb peale. Ja Kärjatel arutati palju asju. Mõni tõi ette selle, et kuidas sundida kõik inimesed ikka ilusti ja kombekohaselt riidesse. Taraila Leedumaalt rääkis aga kuidas ta oli näinud mõnel sõdalasel keelatud sõjavarustust sõbralikel mängudel ja hoogu sattunult tõi ta välja ka vanu asju, mida juba arutatud. Ja nii venis Kärja üsna pikaks, kuni oligi aeg Pidosöögiks.

Ja õhtusel pidusöögil lauldi ja mängiti pilli ning jagati palju hüva sööki ja jooki. Ning lätlased Ugunszime kojast olid valmistanud ette kummalise etenduse, kus väikeste nukkude abil räägiti üks tore lugu Austrvegri koja sõjalaevast Ägest, mida kõik huviga vaatasid.

Hommiikul agal raputati endalt tardumus järvevees, kus korraldati lõbus mäng. Nimelt viidi rannast kaugemale laevale hulk noori neide ja naisi. Mehed aga kogunesid ruhedega rannale ja pidid võistlema, kes rohkem naisi suudab kiirest rannale tuua. Ja nii hullati vees pikalt aga et mäng oli kangesti tasavägine, tüdines üks parematest, nimelt Lennart sellest ja nõudis, et mehed tooksid laevalt ära ka tüürimehe. Ja nii haarati laevalt ka tüürimees, keda pikalt solgutati vee all ja vee peal, kuni temal sest villand sai ja ta omal jalal rannale kõndis. Nii jäigi hommikune mäng viiki.

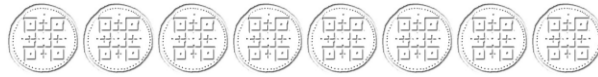
Päeval aga hakkasid vaidlema kaks paremat, nimelt Edvards ja Indrek. Mõlemad olid kogenud sõdalased ja palju teadjad mehed. Aga nad ei suutnud kokku leppida, kas üksikul jalamehel on võimalik suurema salga vastu saada, kui jalamees on osav viskodade heitja aga mitte käsitsi võitleja. Ja vaidlus paisus suuremaks ning et mõlemal paremal oli kaaskondlasi ja sõpru, kes samuti kogunesid, paisus vaidlev meestehulk kiiresti. Et aga nii oleks puhkenud suurem tüli ja võibolla koguni võitlus, otsustati vaidlus lahendada sõjamänguga. Rease kuningas Lennart ja tema mehed aga ei tahtnud selles osaleda ja hakkasid hoopis koju minema ning mõnel teisel ei olnud samuti huvi meestega kaasa minna.

Edvards kogus kokku oma sõbrad lätlased Ugunszime kojast ja teisigi, Indrek aga omad kaaskondlased Rotelevikust ja temaga tulid ka Idatee Vardjad. Lonkava Hundi koja mehed aga olid seekord Edvardsi poolt. Et asi oleks võrdne ja et neil oli sõpru mõlemal pool, siis Austrvegri mehed jagunesid kaheks mõlemale poolele, kuna neid huvitas mängu seiklus aga mitte vaidlus ise. Ja kõik sõdalased läksid laevale ja sõudsid end Kolme Kuninga Saarele. Ja tehti nii, et Edvardsi maleva selja taha saadeti üks Roteleviku omadest nimega Mark mõne viskodaga, Indreku maleva selja taha aga Edvardsi poolel olnud Austrvegri koja Priit.

Ja nii tehti üks sõjamäng, kus saarel teist malevat ja jalamehi otsides ragistati pikalt. Indrek aga kogus oma maleva ühele kõrgele künkale heasse kohta ja saatis ühe noore Idatee mehe, keda Vähiks hüüti, otsima Edvardsi jalameest oma tagalast. See leidis Priidu ja tõi ta Indreku ette aga jättis talle relvad ja ei küsinud ka ausõna vangiks olemise kohta. Ja nii juhtuski, et kui ilmus lõpuks Edvardsi janune malev, pistis Priit jooksu ja pääses nõnda pakku. Aga see ei otsustanud midagi, sest enne oli Indreku juurde jõudnud noor Mark, kes osavalt oli pagenud läbi Edvardsi maleva, kuigi teda lausa koertega taga aeti.

Nii kogunesid malevad kokku ja et mehed olid ärritatud ning valmis lööma, läks kiskumiseks. Ja mõnele susati seal odaga ja teisele äiati tapriga ning lendas viskeodasid. Ja ülekaal kaldus Indreku maleva poolele, kes kõrgemal künkal seisis. Aga et pealikutel polnud tahtmist tühjast tüli norida, summutati kähmlus kiiresti ja vaid mõned said seal viga ning hoopis vähesed surma. Ja nii mindi tagasi laeva juurde läbi saare tiheda metsa. Aga et niimoodi minnes meesterivid jälle kokku puutusid, läks tõuklemiseks ja jälle kähmluseks päris laeva juures. Ja jälle sai mõni seal pihta ning osad löödi päris pikali aga surma ei saanud keegi, sest tüli sumbus kiirelt. Nii mindi koos laeva ja sõuti veidi mornilt aga siiski üheskoos Kiruverre tagasi. Ja püsima jäi rahu.

See juhtus Kiruvere Käräjate kaheksandal aastal, kui taaskord kogunesid kokku paremad ja vanemad lähedalt ja kaugelt, et pidada nõu, arutada olnud aastat ja kinnitada juba kokkulepitud seadusi. Ja koos nendega tuli, nagu ikka, nende kaaskondlasi, sõpru ja sugulasi ja rohkesti lihtrahvast, et teha kaupa, võtta üksteiselt mõõtu võistlustes ja pidutseda. Sel aastal märgati, et Kiruverre kogunendu rahvas oli vaiksem ja neid oli vähem hulk kui tavaliselt. Seda seetõttu, et aasta olnud raske ning viljasaak vähene ja aeg rahutu ning paljud kes oleksid tahtnud tulla Käräjatele ei saanud seda ette võtta tee pikkuse ja kasinate olude tõttu. Kuid siiski tulid paljud kuulsad ja tuntud nagu Rease koda oma pealiku Lennart Muhelevaga eesotsas, Roteleviku koda oma kuulsa pealiku Indrek Targa juhatamisel, Ugunszime koda kaugelt Lätimaalt oma pealiku Martinši käe all ja tuli ka Kiruverre suur sõber Sepp Taraila kaugelt Leedumaalt, Lonkava Hundi koda Hendriku eeskostel ning Agelinded oma kuulsa naispealiku Susa käe all ja paljud paljud teised lähedalt ja kaugelt. Nagu alati oli kohal Austrvegri koda, kes Kiruveres koda peab ja keda nende vähesusest hoolimata siiski au sees peetakse, sest nemad seadusetundjad ja kohalikud maaomanikud on. Tuli mehi ja naisi kõigist Eestimaa nurkadest, Lätist ja lausa Leedust ning nende seas oli üsna palju neid, kes olid juba ammu kuulnud Kiruverre Käräjate vägevusest ja tahtsid nüüd seda oma silmaga kaeda.

Ning need, kes Kiruveres esimest aastat, jagati ühismaa all olevad maalapid nende laagripaikadeks või majutati nad juba põliste maavaldajate külje alla. Ja nagu ikka, kogunesid ühiste huvidega mehed ja naised kokku, et kuulata mis aastaga on juhtunud, jagada oma tehtud käsitööd ja vahetada kaupa. Lauri Rease kojast, keda ka Vares-Tsuskajaks kutsutakse, kogus enda ümber harjunud kombe kohaselt lauljaid ja teisi, kes vanu laule teadsid, kuigi neid oli sel aastal vähe ja Käräjate laager oli üsna vaikne. Austrvegri koda pakkus aga oma vägevat purjelaeva kõigile lustisõitudeks ja nii juhtus tihti, et koguneti Käräjate külje alla järvesadamasse koos hüva joogiga ning mindi lõbusas tujus järvele lustima.

Ja nii nagu keegi saabus, mõni palju varem, teised jälle hiljem, püstitati oma telgid ja kojad neile jagatud maatükkidele ning lahti läks kaubategemine, üksteise külastamine ja üldine pidutsemine. Ja sõdalased võtsid üksteiselt mõõtu osavuses, tehes seda harjunud kombe kohaselt nii, et kaunid emandad ja tüdrukud valisid rahva rõõmuks oma suva järgi välja millised sõdalased peavad üksteisega võitlust pidama. Oli neidki, kes vibuküttidena pidasid rohkem lugu vibukunstist ja kogunesid kokku, et üksteiselt niimoodi mõõtu võtta. Ka naissugu ei jäänud meestest sugugi maha ja nemad pidasid omavahel samuti mõõduvõtmisi, mis rahvale suurt rõõmu ja meelelahtust pakkusid. Ja juhtus nii, et kõige osavamaks sõdalaste hulgast oli Rease Lauri, kõige osavam naistest Teele Rotelevikust ja kõige parem vibumees Aleksander läti sõdalaste hulgast ning neid kõik Kiruveres rohkelt austasid ja neid kiitsid.

Et aga märgid olid kummalised ja aasta oli olnud kehv, siis rusus kõikide meeli see mõte, et vägevad vaimud ja jumalad ei ole rahvaga rahul, vaid miskit on valesti ja nii möödus Käräjatel osa pidusöögist väga vaikselt, kuigi söödavat ja joodavat oli kogutud palju, keegi ei jäänud kõrvale ning tunti headmeelt üksteise seltskonnast. Ja Roteleviku koja pealik Indrek, keda sestpeale ka Targaks kutsutakse, oli selle asja peale sügavalt mõelnud ning vaimudelt nõu küsinud. Indrekul oli ka üks vägev tootem, ehtne hiiepõdra koljuluu haraliste sarvedega, mis andis temale väge ja võimu näha ja aru saada asju, mida teised ei näinud. Et rahva häda ja viletsus temale korda läks, pidas ta loitsimise eesmärgil enda koja juures tollel aastal ka kahte musta küülikut, mida rahvas rohkesti imetlemas käis. Joonud rohkesti õlut ja mõdu, tõusis Käräjate pidusöögil järsku Indrekusse arusaamine vaimude tahte koha pealt. Et aga ta üpris rohkesti oli juba joonud, palus ta oma head sõpra Andrust Austrvegri kojast, keda tunti tema suure suu ja rohke jutuvada järgi, et too sõber tema eest räägiks ja seletaks rahvale tema teadmist edasi.

Ja nii juhtuski, et Indrek loitsis suure lõkke ümber oma väelise hiiepõdra koljuluuga ja too Andrus proovis Indreku loitsimisest aru saada ja rahvale seletada, mis toimub. Ja Indreku tarkus teise suu läbi andis teada, et põdrajumalus ja maojumalus, kes kõigile teadaolevalt omavahel iidses tülis, kisuvad päikeseketast üks ühele, teine teisele poole. Ning seepärast oli loodus ka imelik ja päike seisis kummaliselt palavana paigal iga päev väga pikalt ning täheldati harjumatult rohket tuult ja teisi imeasju. Ning Indrek loitsis ja too Andrus seletas, et põdrajumalus vajab rahva tähelepanu ja andamit ning et ta jaks on lõppemas rohke võitluse pärast maojumalaga ning et kui inimesed ei sekku, võib juhtuda koledaid asju. Ja Indrek kuulutas, et tema läheb järgmisel päeval välja salajasse kohta Kiruvere püha järve ääres ja sooritab seal oma hiiepõdra tootemiga vajalikku loitsimist veelgi enam. Ja lihtrahvas röömustas selle üle, et vanemad ja paremad teavad, mis toimub ja oskavad korda luua vaimude ja inimeste vahel. Ning peale Indreku loitsutantsu Kärajatel isegi lauldi ja oldi veelgi röömsamad.

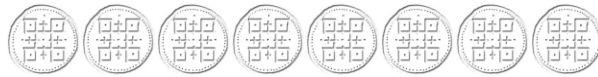
Aga oli teisi paremaid Kärajal, kes ei kahelnud Indreku tarkuses, kuid ei tahtnud mitte, et tema tootem Kiruverest ära viiakse, sest nemad pidasid vajalikuks hoida tootemit keset Kiruvere laagrit, et niimoodi haruldast hiiepõdra pealuud väljapoole viies kurja mitte välja kutsuda. Ja nad pidasid omavahel salaja plaani, et valvata hiiepõdra pealuud Kiruveres kasvõi relva jõul, nende seas oli Rease Lennart ja Lonkava Hundi Hendrik ning palju teisi mitmetest kodadest siit ja kaugemalt. Aga Roteleviku Indrek oli kavalam kui need teised ja lasi salaja hiiepõdra pealuu ära viia pühasse peidupaika juba varakult, niiet kui teised paremad tulid nõudma temalt seda tootemit, ei olnud seda enam Roteleviku koja juures. Ja kui Indrek asutas end minema rituaali läbi viima, juhtus nii, et teda takistati ning Roteleviku koja juurde kogunesid relvis mehed, kes käratsesid ja arutasid ja olid ärevil, sest selliste pühade asjadega käib kaasas suur vägi ning seda ei võeta mitte tühiselt. Ka Roteleviku omas kojast olid lahkkelid ja mitte kõik polnud Indrekuga ühel nõul, sest olid harjunud pidama tootemit kindlas kohas ja et rahvas käis seda nende juures imetlemas. Nii juhtuski, et Indrek pidi appi võtma oma sõpru mujalt kodadest ja läti sõdalaste hulgast, et ta saaks rahu minna loitsu läbi viima. Aga teised jälle kogunesid kokku ja haarasid relvad, et minna ja leida Indrek ning sundida teda püha hiiepõdra pealuud tagasi tooma. Ning nende juhiks valiti Rease Lennart, kes on kogenud sõjamees ja austatud pealik.

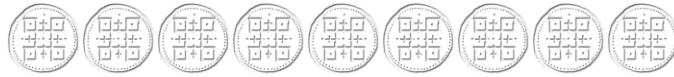
Nüüd juhtuski nii, et Indreku väiksemat salka jälitati metsades Kiruvere ümber ja tema, taibates ohtu, pöördus omakorda võitlema teiste vastu. Ning jagades oma salga väiksemateks osadeks, tahtis Indrek lüüa jälitajaid varitsedes neid metsas. Nood aga olid kavalamad ja Lennarti targa nõu järgi hoolikalt valvates löid hoopis Indreku sõjamehi, nii et mitmeid taplusi ja haavade löömist oli metsades ning mitmed surnud sõdalased mõlemalt poolt jäid puude alla lebama. Ja Indrek ise läks selles segaduses puha kaotsi, mõned lausa arvavad, et ta sai surma, kuid Lennarti sõjamehed said kätte tema ustava kaaskondlase, keda Peebiks hüütakse. Too Peep oli vapper sõjamees aga langes ränga ülemvõimu vastu vaenlaste kätte vangi. Ja Indrek oli enne talle hüüdnud, et ta püha tootemi siiski annaks käest, kuna nii ehk saabub rahu inimeste vahele, kes nüüd maojumaluse tahtel hoopis omavahel taplesid, mitte aga ei loonud tasakaalu looduses ja vaimude vahel, nagu Indrek oli tahtnud.

Ja nood Lennarti juhtimisel olid tapluse tõttu väga tigidad ja piinasid Indreku kaaskondlast Peepu julmalt, et ta näitaks, kuhu on peidetud hiiepõdra pealuu. Ja ustava mehena ei tahtnud too Peep sõna suust anda ning teda peksti ja piinati metsas pikalt, enne kui ta lubas Lennarti sõjasalka juhatada. Nii nad läksid pikka maad mööda tundmatuid metsi ja raske oli nende tee. Ning sõdalased kartsid, et too Peep viib nad eksiteele ja igaks juhiks piinasid teda veel mitu korda. Peep aga oli vapper mees ja ei jätnud jonnit, vaid talus üha uusi piinamisi ning vaid vastumeelselt juhtis sõdalasi püha Kiruvere järve suunas. Ning sealt leitigi hiiepõdra pealuu puuokside vahelt ning sõdalased röömustasid väga ja lasid silmist tolle Peebu, kes aga kohe jooksu pani ning põgenes. Ja juhtus nii, et Lennarti sõdalaste keskel oli ka Roteleviku mehi, kes teadsid kuidas hiiepõdra pealuud käsitella ja üks neist, nimega Urmas, kandis seda püha tootemit nüüd Lennarti salga keskel tagasi Kiruvere poole. Lennart aga oli umbusklik ja keelas oma sõdalastel rõngasrüüsid seljast ja kiivreid peast heita, sest ta kartis miskit trikki Indreku laialijooksnud järgijatelt. Ja nii nad läksid malevakorras ettevaatlikult tagasi, hoides eemale

tundmatutest metsadest ja püsidis suurematel teedel. Aga päris Kiruverre väravate juures juhtus kohutav imelugu, mida mõned ei usu aga teised kinnitavad, et metsades lebanud laibad ja hukkunud sõjamehed olid maojumala kurja väega ja hiiepõdra pealuu tüli tõttu ellu ärganud ja liikusid kui elavad ringi. Ning neid oli palju, kuna mõlemast malevast oli ennem langenuid ning nad nägid nii kohutavad välja, et Lennarti sõjamehed kohkusid. Lennart aga, kes oli kogenud mees ja oli kuulnud sellistest peletistest, keda ka draugrideks kutsutakse, kogus oma mehi ja juhtis neid lahingusse, et murda koletistest läbi ja viia püha tootem Kiruverre tagasi. Igaks juhuks tegi ta valmis, et hiiepõdra pealuu anti ühe noore mehe kätte, kes oli kiire jooksja, et too jookseks tootemiga siiski Kiruverre, kuna ebardid liikusid aeglaselt ja ei saaks teda ehk kätte. Ning oma pealiku ümber koondudes kogusid sõdalased end ja sõjakisaga ründasid ebasurnuid ning löid neid ning purustasid selle ebapüha väe, mis neid liikuma sundis. Kuid mitmed sõdalaste hulgast said haavu ja mitmeid neist tuli hiljem Kiruverre Kõrtsis pikalt turgutada, enne kui nad elule tagasi võideti ja hiiepõdra pealuu viidi tagasi Kiruverre Roteleviku kotta ja pandi tagasi oma kohale, et asjad oleks ikka nii nagu nad on olnud aga ei muutuks. Selline lugu juhtus Kiruverre Käräjate kaheksandal aastal, mida nüüdsest ka Hiiepõdra Aastaks kutsutakse.

See oli Kiruvere Käräjate üheksandal aastal, kui kaugemalt ja lähemalt kogunesid taas vanemad ja paremad Kiruvere maile kokku, et arutada asju ja seada maid ja seadusi nii nagu seni kombeks. Ja tuli Lennart kuulsast kuningatesoost Rease kojast ja Indrek kaugelt Läänemaalt Roteleviku kojast ja sõjamees ja sepp Edvards, kelle koja märgiks on nirk. Ja tulid Kiruvere ammused sõbrad Lätimaalt Ugunszime kojast ja Taraila kaugelt Leedumaalt, kelle kojal nimeks on Karionys. Tuli ka Lonkava Hundi koja rahvas oma vanema Hendriku juhtimisel, kes seekord oma kodakondseid õige rohkesti kaasa võttis ja palju teisigi. Ja neid võtsid vastu ja võõrustasid Kiruvere enda paremad Austrveгри kojast.

Ja vanematega tuli palju nende peret, sõdalasi ja muud rahvast kauplema ja lõbutsema nagu nad on iga aasta seni teinud. Ja iga koda lõi üles oma laagri seal, kus nende maa oli seatud või kui neil oma maad ei olnud, siis seal kus vanemad ja paremad määrasid nende laagri. Ja nii käidi üksteisel külas, mängiti pilli ja lõbutseti, et metsad ja künkad öösitigi laulust ja trummipõrinast vastu kajasid.

Vanemad ja paremad arutasid tähtsaid asju omavahel ning seadsid seadusi nii nagu nad alati teevad. Kaupmehed pakkusid oma kraami ja käsitöölised tegid kõike vajalikku. Ja juhtus, et isegi vanemad ja paremad ei põlanud lihtsat tööd, vaid asusid teistega kõrvuti kirveid vuhistama ning tegema puidust pinke ja muud, mida ikka vaja läheb.

Ja et vanematega alati palju sõdalasi kaasas käib, kuna parematel ihukaitseks alati malevlasi leidub, siis kogunesid nemadki omavahel ja võtsid üksteisest mõõtu. Et aga sõjamehed liig tuliselt ei võitleks ja üksteisele viga ei teeks, siis tulid nende jagelusi pealt vaatama rohkelt rahvast ja palju kauneid perenaisi ja neide, kes käskisid sõdalastel rahva lõbuks üksteisega võidelda ja omavahel rassida, et kõigil oleks tore seda vaadata. Lisaks pidasid paremad ja pealikud omavahel nõu ning lasksid oma sõdalastel teisel päeval koguneda, et neid veelgi paremini õpetada ja seada. Ja osavamad mehed näitasid sõdalastele kuidas paremini osata oma kunsti nii noa, kui mõõga kui odaga. Ning sõdalased õppisid seda kõike hoolega ja see oli hea, sest kunagi ei või teada, millal jälle vaenuajad algavad.

Ei jäänud neid ja naisedki vaid pealtvaatajateks, vaid kogunesid kokku ja tegid enda lõbuks ja rahva rõõmuks võisteluse, kus naised osavuse ja kiiruse peale palju ülesandeid tegema pidid. See on neil juba kombeks, et kui Kiruveresse kogunetakse, siis võistlevad ka naised omavahel ja nii valivad välja endi seast kõige täpsema, kiirema ja osavama. Ja juhtus, et selle aasta võitjaks oli üks keda Namedaks kutsutakse ja kes on Ugunszime kojast.

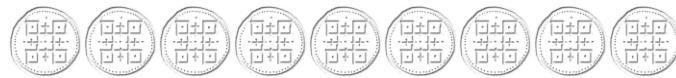
Et aga õige rohkesti lapsi oli kaasa võetud sellisele tähtsale kogunemisele, siis otsustas üks Lauri nimeline mees, keda ka Vareseks kutsutakse ja kes Rease kojast on, et tema õpetab oma poegi ja teisigi kuidas lasta vibu ja visata nuija ja oda. Ja ta kogus kokku kõik poisid, kes juba kaela kandsid ja ka mõned tüdrukud, kes kõiges poistega samaväärt osavad olid ning tegi nendega ühe mängu, kus lapsed osavuse peale võistlesid. Ja juhtus, et kuningas Taraila vanem poeg Karionyse kojast kõigist kõige osavam oli ja ta viidi vanemate juurde ja ta sai neilt osavuse tähisena märgi kaela, mida uhkusega kanda.

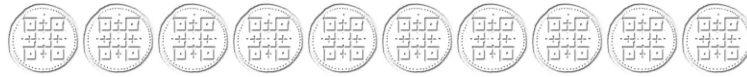
See oli üks kummaline aasta, kus inimesed nägid igat sorti nägemusi ja viirastusi öösel metsades ning rääkisid neist hommikuti omavahel. Rahvas ei teadnud mida sellest kõigest arvata ja mõned lausa kohkusid ära. Õnneks aga oli muu rahva seas tulnud ka üks tark teadjanaine, keda Ilzeks kutsutakse ja kes Ugunszime kojast on. Tema oskas asja seletada ja rahvast rahustada rääkides nii nagu oli. Nimelt oli see Kiruvere üheksas aasta, mis on kolm korda kolm aastat ja see on püha arv. Sellisel aastal saavad keeruilmas kokku inimlaste maad ja teised maad, kus haldjad ja viirastused elavad.

Et aga kurje haldjaid peletada ja häid ligi meelitada, siis loitsis see teadjanaine Ilze tol Kärjatel tihti ja põristas trummi. Ning ta määras omale abilisi, keda kotkasule järgi juustes kaugelt ära tunti, kes teda aitasid ja temaga koos käisid ning talle kauneid asju ütlesid. Ja pidusöögi ajal, mis teadupärast ikka aset leiab, tantsis Ilze koos oma abiliste ja muusikutega ümber lõkke ning loitsis ära kõik halva, nii et isegi tuul ja vihm ei teinud tol aastal rahvale väga liiga, vaid hiilis vaguralt ümber Kiruvere mujale ära.

Ja see tegi rahvale rõõmu ja kõik olid lõbusad ning mängiti palju pilli, lauldi ja tehti mängu. Ka pidusöögi ajal ei pidanud paremad end liig uhkeks, vaid tegid rahvale nalja ja mängisid rahvaga kõiki mängu koos pillimeeste ja muusikanaistega ning see tegi kõigil tuju väga heaks. Ning et sel aastal rohkesti mõdu ja head õlut ning palju maitavat toitu oldi ühes võetud, siis pidusetti hästi ja palju.

Ja see oli üks hea ja tore aasta Kiruveres, kus vaenu vähe ja lõbusust palju oli ning rahvas rahulolevalt end koduteele sättis. Et aga iga aasta nime vajab, siis nimetasid mõned seda Ilusa Ilze aastaks.

See oli Kiruvere Käräjate kümnendal aastal, kui taaskord kogunesid paremad ja vanemad kaugelt ja lähedalt Kiruverre, et pidada nõu ja arutada maailma asju. Ja nagu ikka tulid nendega kaasa ka nende pered ja malevlased ning palju lihtrahvast, et teha kaupa, pidutseda ja osa saada paremate targast nõust. Ja tuli Lennart oma rahvaga, keda kutsutakse Rease kojaks ja Roteleviku koda, keda juhtis Indrek. Ning tuli kuulus sõjamees ja sepp Edvards, kelle kojaks on Nirks ning palju noid keda Lonkavateks Huntideks kutsutakse ning keda juhtis Hendrik. Ning tuli Agelinde koda oma vanema Susa juhtimisel ja palju teisi veel. Ja et Kiruveres asub Austrvegri koja mail, kogunesid ka nemad ja palju nende sõpru käsitöölisi, vabamehi ja teisi. Ja kaugelt Lätimaalt tulid Kiruveres sõbrad Ugunszime kojast ja Leedumaalt tuli Leitgirise koda Gediminase juhtimisel kaema Kiruveres Käräjaid, millest nemad olid palju kuulnud.

Ja Kiruveres pidutseti ja tehti kaupa, lauldi ja tantsiti mängu, söödi ja joodi ning tunti end hästi. Osad aga tegid usinasti tööd ja näitasid oma oskusi, kes tegi savist potte, kes värvis ja kudus kangast, üks Karmo Rease kojast aga tegi ahjus rauda ja seda käisid vaatamas paljud, sest see väga haruldane ja vajalik oskus on. Et palju erinevat rahvast oli kokku tulnud, siis võistlesid omavahel naised osavuse pärast ning noored tüdrukud ja poisid mängisid noortemänge. Lapsedki tegid omi mängu ning sõdalased katsusid omavahel mõõtu. Räägitakse, et sel aastal Edvards Nirksi kojast ja mõned tema sõbrad kasutasid sellist vigurit, et panid oma sääremähiste alla pähklipuust lõigatud tükid. Ja kui omavahel mõõtu võeti ja üksteist löödi, siis Edvards ja teised ei tundnud valu säärite pihta ja võitlesid seda osavamalt edasi. Ja targad mehed kiitsid Edvardsit sellise oskuse eest ja rääkisid sellest teistelegi.

Sel aastal selgus, et osavaim naistest oli Krista Reasest ja osavaim lastest Uku Maripoeg samuti Reasest. Sõdalaste võistlustel aga järgiti vana Kiruveres tava, kus sõdalased pidid võitlema nii nagu perenaised ja tüdrukud käskisid, üksiti või mitmekesti teineteise vastu. Ja sellise võitluse juures ei märgita mitte ära kõige osavam, vaid see kes naistele silma jääb ja neile kõige rohkem meeldib. Ja naiste lemmikuks sõdalastel kuulutati sel aastal Dalius Leitgirisest.

Nagu on kombeks, arutati Käräjatel ka seadusi ja maa asju. Nii oli juhtunud, et Agelinde omad olid võtnud tüki Austrvegri maist ja sinna rajanud oma koha. Ja et selline asi vastu seadusi käib, võtsid Austrvegri omad selle Käräjatel ülesse ja nõudsid aru. Ning kui asja uuriti, selgus, et see koht oli Agelinde poolt tehtud kuulsa meistri Vanakaruga pojale Kasparile, keda ka Väikekaruks hüütakse, meistrikojaga jaoks. Ja et Vanakarust väga lugu peetakse ja teda hea sõnaga mälestatakse, siis arutati seda asja ning Austrvegri omad loobusid sellest maast ja andsid selle Kasparile, et Vanakaruga mälestus Kiruverre jääks ja tema poeg saaks oma head meistritööd rahus teha. Ja lisaks küsis omale maad Toomas Tarbatust, mis kunagi üks suur ja võimas koda oli, aga keda väheks on jäänud. Ja temale mõõdeti välja maatükk, et ta seda korras peaks ja seal Kiruveres elada saaks. Peale selle võttis sõna Lonkavate Huntide Hendrik, kes kaebas, et tema rahvas hirmsasti sigib ja neid on juba niipalju, et nad omale maale mitte ei mahu. Ja Kiruveres paremad nägid, et tõepoolest on nende maal palju rahvast ja ruumi väga vähe ja nii anti neile tükk maad juurde aga nii, et nad teisi kodasid ei takistaks ja kõik kenasti külge-külge kõrvale ära mahuks.

Kui päev oli mööda saanud, istuti kombe kohaselt maha ja peeti Pidusöök, kus kõige peenemad road ja kõige maitsvam jook rahvale ette toodi ning neid mitmete laulude ja mängudega lõbustati. Ja Ugunszime omad olid valmistanud ette mängu, kus kõige paremad ja vanemad lihtrahvale koerust ja nalja tegid, nii et kõigil väga hea tuju oli. Öhtu lõpuks aga kutsusid kaks vanemat, Rease Lennart ja Roteleviku Indrek, kõiki üles tooma Pidusöögi lõkkele puid kõikidest vanadest riitadest, mida oli Kiruveres aastate jooksul õige palju kogunenud. Ning kõik tegid seda suure innuga, rebides maast vanu ronte ja kiskudes puid lõkke jaoks. Ning räägitakse et mõni oli mõdust sattunud nii suurde hoogu, et haaranud kirve ja tormanud ulgudes metsa lõkke jaoks puid võtma ning neist rohkem

midagi kuulda pole olnud. Aga kõigil oli sellise suure põletamise üle hea meel ja rahu hinges, mistõttu seda aastat ka Puhastuse Aastaks nimetatakse. Nii möödus suur osa ööst ja kõige kangemad pidutsesid hommikuni peale mida nad magasid järgmine päev kui surnud ja neid ei olnud võimalik äratada.

Järgmine päev juhtus selline asi, et Kiruvere lähedal märgati kahtlast laeva ning rahvast ja relvis sõdalasi selle pardal. Et ei juhtuks miskit paha, kogunesid mõned Kiruvere sõdalased mitmest kojast ja läksid välja Austrvegri koja laevaga, mida „Ägeks” kutsutakse ja jälitasid seda võõrast laeva. Ja võõrad pöörasid põgenema ja randusid Kiruverest kaugemal ühes kohas, mida Nõiasaareks kutsutakse. Ja Kiruvere mehed ei saanud samas kohas randuda, sest nende laev suurem oli ja sügavamat vett vajas. Ning üks oskaja mees nimega Priit Austrvegri kojast juhtis „Äge” paremasse kohta nii, et sõdalased said maabuda ning siis juhtis ta laeva tagasi vetele, et võõraste äraminekut takistada. Ja Kiruvere malevat juhtis Lauri Reasest, keda ka Tsuskaja-Vareseks kutsutakse ja seal oli Austrvegri ja Roteleviku mehi ning ka leedu sõdalasi Leitgirise kojast. Ja nemad läksid kärmesti otsima maabunud võõraid ja marssisid mööda teid ja radu, et vastaseid tabada. Nood aga liikusid võpsikus ja soos vaikselt hiilides ning neid ei osatud kuidagi leida. Siis tuli malevaga olnud mehele nimega Linas Leitgirisest hea mõte ja ta rääkis sellest teistega. Kiruvere mehed ei otsinud mitte enam sõdalasi, vaid nonde laagrit, kus vähem võitlejaid on ja sageli naisi ja vara võib leida. Ja tööpoolest leidsid nad võõraste laagri ja võtsid seal noori naisi vangi ja viisid neid pantvangidega kaasa. Niimoodi liikudes äratasid nad võõraste tähelepanu ja nood ei kannatanud seda häbi välja ning kargasid samuti tee peale võitlema. Aga et neid oli vähem ja nad olid kergemalt varustatud, jäid nad alla ja nad tapeti kõik maha. Ja kord ja rahu taastus Kiruveres taas.

